

15. Hæc tamen sententia mihi difficilis est, propter proximè adducta in superiori puncto, addendo principium receptum a jurisperitis, in his quæ ad spirituale regimen spectant, unumquemque Episcopum posse in suo Episcopatu totum id quod potest Pontifex in Ecclesia, nisi prohibeatur. Hinc ergo sequi videtur habere Episcopum circa religiosos non exemptos potestatem præcipiendi et disponendi etiam in his quæ pertinent ad vitam regularem. Probatur, quia hoc potest Pontifex circa exemptos; et non est prohibitum Episcopo circa non exemptos; ergo idem potest circa illos, cum id pertineat ad spirituale regimen ipsorum. Declaratur præterea applicando rationem supra factam de Summo Pontifice, nam, licet vita regularis absolute non sit de necessitate salutis, tamen, supposita professione ejus, necessarium est ad salutem illam servare. Unde conveniens ejus disciplina multum conferre potest, et ad salutem, et ad profectum ejus; sed Episcopus est ordinarius pastor spiritualis, ad quem spectat cura salutis religiosorum non exemptorum, principalis quam propriis religiosiis Prælati; ergo ex vi suæ jurisdictionis potest curam habere religiosæ disciplinæ et observantiæ, et consequenter circa illam disponere, et mutare quidquid Papa sibi non reservavit, nec est supra regulam, et ita præceptum ejus erit præferendum præceptis omnium inferiorum Prælatorum, dummodo sit in ædificationem, et non in destructionem. Et confirmatur, quia nunc ita est usu receptum, ut experientia constat, in monialibus subditis Episcopis, et si qui sunt alii non exempti. Et olim fuisse Episcopis subditos, magis quam propriis Prælati, colligitur ex Dionys., c. 10, de Cœlesti Hierarchia, ubi monachismum constituit in medio quodam ordine inter plebem et clerum, dicitque debere esse subjectum Episcopis, a quibus et dirigi et illuminari debent, utique etiam in his quæ ad suum statum spirituales pertinent; quod ipse etiam late prosequitur in epist. ad Demophilum. Significat etiam Hieronymus, epist. 1, ad Heliodorum, dicens: *Alia causa est monachi, alia clerici; illi pascunt, ego pascor*; et epist. 4 ad Rusticum: *Ecclesia habet solum Presbyterorum, sine quorum consilio nihil monachis agere licet*. Quod maxime ratione Episcoporum intelligendum est; nam si inferiores clerici aliquid interdum poterant circa monachos, constituebantur ab Episcopis, ut colligitur ex Concilio Chalcedonensi, c. 8. Unde in eadem epistola,

circa finem, subdit Hieronymus: *Habes istic sanctum doctissimumque Pontificem Proculum, qui vita et præsentis voce nostras schedulas superat, quotidianisque tractatibus iter tuum dirigit*. Itaque, seclusa speciali Papæ reservatione, quæ per exemptionem fit, totum hoc videtur ad ordinarium munus Episcopi pertinere, etiam circa religiosos.

16. Et confirmatur, nam quamdiu Apostolica Sedes approbationem religionis sibi non reservavit, ad Episcopos pertinuit, ut supra ostendimus, quia, Pontifici non præoccupante munus illud, necessarium omnino erat ut ab Episcopis fieret, alioqui non satis possent suis ovibus providere; ergo simili modo philosophandum est in præsentis, tum propter similitudinem rationis; tum etiam quia dum Episcopus approbat religionem aliquam, vel statum religiosum pro suo Episcopatu, potest non aliter eum approbare, nisi sub conditione, ut sibi sit plene subjectus, etiam in his quæ ad disciplinam regularem spectant; ergo quamvis illam conditionem non exprimat, ex natura rei subintelligenda est tanquam moraliter necessaria ad debitam subordinationem et gubernationem.

17. *Corollarium*. — Ex quo ulterius satis probabile fit, religiosos sic subditos Episcopis, illis etiam promittere obedientiam, tanquam veris, et præcipuis Prælati suæ religionis; hoc enim suadere videntur quæ de Pontifice diximus, cum proportionem applicata, supposito dicto fundamento. Unde consequenter colligitur habere Episcopum potestatem irritandi vota religiosorum a sua jurisdictione non exemptorum; hoc tamen ultimum non videtur ita receptum. Nam Doctores, qui de Pontifice hoc affirmant, simpliciter negant de Episcopo. Unde illud etiam de obedientiæ voto incertum est, quamvis nunc habeat probabilitatem. Illud autem prius de potestate jurisdictionis mihi simpliciter videtur probabilius, etiamsi citati auctores contrarium sentire videantur, quanquam D. Thomas exponi potest, quod loquatur de religiosiis exemptis, quatenus in quibusdam pertinentibus ad communem Ecclesiæ disciplinam tenentur Episcopo obedire, et quoad illa intelligat esse præferendum præceptum Episcopi præcepto Abbatis, in cæteris autem obediendum sit Abbati, vel Priori, aut Provinciali. In quo etiam considerandum occurrit religiosos non exemptos per se non habere aliquam ecclesiasticam jurisdictionem, nisi ab Episcopis communicetur. Nam si immediate communicetur a Papa, independen-

ter ab Episcopo, quoad eam partem, aliquam exemptionem recipiunt; non possunt autem illam habere, nisi aliquo ex his modis communicetur. Ergo necesse est ut Episcopi per se ad minimum habeant jurisdictionem tantam in religiosos sibi subditos, seu non exemptos, quantam habent nunc Prælati religionum in suos religiosos exemptos; quia hæc propinqua jurisdictio, id est, sub Pontificia constituta, moraliter necessaria est ad ordinarium regimen religionum; ergo quid nunc potest, verbi gratia, Provincialis præcipere ex vi suæ jurisdictionis circa regularem disciplinam, potest etiam præcipere Episcopus in monasterio non exempto; imo hac ratione inter alias dicuntur nunc Provinciales habere jurisdictionem Episcopalem, Episcoporumque locum tenere quoad jurisdictionem respectu suorum subditorum; potest autem Provincialis seu Prælati religionis jurisdictione sua uti circa observantiam regularem, et ideo potest talia præcepta sub excommunicatione imponere; ergo idem potest Episcopus circa non exemptos. Est ergo (ut opinor) Episcopus ordinarius Prælati religionum quoad totam potestatem jurisdictionis, si per exemptionem non prohibeatur, et idem censeo probabile quoad obligationem voti, licet cum majori formidine, ut dixi. Advertendum est tamen semper Pontificem retinere suum supremum gradum potestatis in religiosos etiam non exemptos, nam illi convenit ex divino jure. Unde quando illos eximit, nihil novi sibi usurpat, sed vel in se retinet jurisdictionem quam communicabat alteri, vel eam transfert in Prælatum religionis, quam Episcopis communicare solet, et ideo religiosi non exempti primario respiciunt per votum suum summum Pontificem, sub illo autem Episcopo, sicut exempti respiciunt Generalem, vel Provincialem.

18. *Difficultas ultima, in quibus sit potestas præcipiendi ex vi voti obedientiæ*. — In Prælato locali est hæc potestas ordinaria. — Delegari ab eo potest. — Superest vero exquirendum ultimo circa eandem partem, ad quas personas terminetur hoc votum obedientiæ, descendendo (ut sic dicam) a superioribus ad inferiores Prælatos; in superioribus autem dubiis ostendimus ad quos ascendat hæc obedientia, scilicet usque ad summum Pontificem. Descendendo autem certum imprimis est pervenire saltem usque ad Præpositos locales, id est, ordinarios Prælatos singulorum monasteriorum, sive Abbates, sive Priores, guardiani, rectores, ministri, aut quovis alio nomine

vocentur; non est autem in nominibus hæsitandum, eo quod in una religione eodem nomine appelletur Prælati seu caput monasterii, quo in alia vicarius nominatur; id enim parum refert, sed officium attendendum est. Itaque hic localis Prælati ex usu omnium religionum potestatem habet præcipiendi in virtute obedientiæ, et ideo dicimus votum obedientiæ ad illum terminari. Est autem in illo hæc potestas tanquam ordinaria, quia ex vi sui muneris illam habet; est enim per se necessaria in unaquaque domo religiosa ad convenientem illius gubernationem; ergo esse debet saltem in proximo capite illius, quia ordinarium regimen ejus monarchicum est. Quod si in aliqua religione misceatur aristocraticum vel democraticum regimen quoad aliquos casus, pro illis erit hæc potestas vel in toto capitulo locali, vel in aliquo communi Concilio, seu definitorio; sicut etiam esse potest cum proportione respectu totius provinciæ vel religionis. Et ideo hæc communitates quoad hoc subintelliguntur sub capitibus suis. Addendum præterea est hanc potestatem delegari posse a Prælati etiam localibus; qui autem habet illam tanquam ordinariam, delegare eam potest, ubi prohibitum non fuerit, vel alias repugnaverit; neutrum autem hic invenitur; et hoc confirmat usus, et favet etiam modus votandi, qui necessario considerandus est; nam votum obedientiæ ex se ita potest fieri alieni personæ, ut non intendat quis se obligare, nisi ejus proprio et personali præcepto, non vero alterius loco illius substituti. Verumtamen obedientia religiosa non ita promittitur, sed Prælato, et cuicumque vices ejus tenenti; quæ verba indifferentia sunt ad ordinarium pastorem vel delegatum. Adde, si votum obedientiæ sit absolutum, et non addatur supraposita limitatio, secum afferre hanc extensionem. Nam, si ego promisi obedientiam Petro, et ipse jubet ut faciam quod Joannes dixerit, seu voluerit, voluntas Joannis habebit vim obligandi in virtute obedientiæ promissæ Petro, quia per eam quasi applicatur, ut compleatur, præceptum Petri, seu materia ejus, et ita fit, quantum ad rem spectat, delegatio hujus potestatis.

19. *Dubium primum, an sit in aliis officialibus jure ordinario*. — Dubium ergo superest, an infra localem Prælatum sint aliqui participantes hanc potestatem, ad quos proinde votum obedientiæ extendatur, ut sunt, verbi gratia, vicarius, vel totius domus, vel chori pro actibus ad illum pertinentibus, vel deni-

que praefecti illorum officiorum quoad suos ministros, vel operarios respective. In quo nihil aliud dicere possumus, nisi jure communi et ordinario non esse necessariam hanc potestatem in his inferioribus vicariis. Nam pro uno loco satis est quod sit in uno capite; imo, per se loquendo, videtur melius, ne contingat multiplicari praecipua sine necessitate. Quocirca, ex vi muneris seu officii non videtur esse jure ordinario et communi in his omnibus officialibus talis potestas; an vero in aliquibus jure speciali illam habeant, ipsi judicabunt, et nos de Societate infra ostendemus, quamvis hujusmodi officiales possint simpliciter ordinare aut praecipere absque propria obligatione in conscientia, non tamen directe imponere hanc obligationem in virtute voti. Et ideo votum obedientiae proprie non respicit hujusmodi personas, quanquam postea virtus obedientiae inclinet ad obtemperandum illis juxta superius dicta.

20. *Dubium secundum: an Abbatissae habeant potestatem praecipendi in virtute voti obedientiae. — Ratio dubitandi. — Resolutio est affirmativa.* — Aliud speciale dubium hic restat de Abbatissis, seu Priorissis feminarum; an votum obedientiae obliget ad illis obediendum, et consequenter an illae habeant potestatem praecipendi in virtute talis voti. Et ratio dubitandi esse potest, quia illae non sunt Praelatae, nec possunt spiritualiter ligare, ut in materia de censuris diximus¹, cum communi sententia Theologorum, in 4, dist. 20. Sed haec ratio concludit eas non posse praecipere per potestatem jurisdictionis spiritualis; nam illius revera non sunt capaces. Nihilominus tamen in eis esse potest dominium, et consequenter etiam potestas dominativa orta ex traditione et voto, etiamsi ad spirituales finem ordinetur; nihil enim repugnat fieri votum obediendi feminae, in his quae juxta regulam praecipere possunt in ordine ad perfectionem; nam tale votum est de meliori bono, et nihil includit juri naturali divino aut ecclesiastico repugnans; imo in tali statu videtur moraliter necessarium ad convenientem gubernationem et ordinem monasterii. Quare censeo votum obedientiae in hujusmodi religiosis feminis referri ad suas Abbatissas, quae, licet non sint praelatae quoad potestatem jurisdictionis, sunt superiores tanquam matres spirituales. Unde, sicut mater naturalis potest praecipere filiabus in his quae pertinent ad suum veluti

Tom. 5, in 3 p., disp. 2, sect. 2, n. 5.

dominium naturale, ita haec mater spiritualis potest praecipere in his quae ad suam administrationem pertinent; haec autem potestas ex voto oritur, nec repugnat separari a potestate jurisdictionis, ut in superioribus tractatum est, et tractatu sequenti iterum dicemus. Est autem hujusmodi potestas in feminis semper magis limitata quam in viris, et potestati eorum subordinata, ut constat ex usu Ecclesiae, quia revera ita expedit ad convenientem illius usum. Et ideo ad definiendum quanta sit haec potestas in singulis Abbatissis, etc., specialia statuta, et propriae consuetudines uniuscujusque religionis aut monasterii consulendae sunt.

CAPUT XII.

UTRUM IN VOTUM SOLEMNE OBEDIENTIAE CADERE POSSIT DISPENSATIO.

1. *Assertio prima.* — Ultimo breviter expeditur potest ex dictis quaestio de dispensatione hujus voti. Nam eadem proportionem tractanda et definienda est, qua in caeteris factum est. Potest enim hoc votum dispensari, vel simul cum professione ipsa, et toto statu religioso, vel per se tantum, manente statu religioso. Priori modo, non dubitamus quin fieri possit, cum ostensum sit professionem esse dispensabilem; imo, eo ipso quod per dispensationem fit aliquis ex religioso non religiosus, manet dispensatus liber etiam ab hoc voto, quia ablato principali tollitur accessorium, et quia non religiosus non est per se subjectus regulari disciplinae; ergo nec voto obedientiae secundum illam. Quae ratio non solum probat, ablato per dispensationem statu religioso, auferri hoc votum, sed etiam non posse aliter fieri, quia ablato regulari statu aufertur materia hujus voti, quae non est obedientia quaecumque, sed regularis. Non est autem negandum quin possit Pontifex non simpliciter dispensare in statu religioso, sed miscendo commutationem, ex vi cujus maneat, in eo qui dispensatur, obligatio obediendi alicui per modum obligationis voti simplicis juxta formam a dispensante praescriptam, et a dispensato acceptatam.

2. *Assertio secunda.* — Deinde dicendum est, non facta dispensatione circa ipsum statum religiosum, non posse integre dispensari per se ac directe in voto obedientiae; quia votum hoc est de essentia talis status; ergo non potest durante statu tale votum auferri. Posset

quidem Pontifex dispensare cum religioso, ut liber ab omni obligatione obedientiae vitam solitariam vel privatam agat, reliqua, quae sunt de substantia religiosi status, observando; non tamen propterea cum ipso dispensaret in obedientiae voto, sed ad summum in usu seu exercitio ejus, semperque maneret talis religiosus sub jugo obedientiae specialis, et ex voto obligatus saltem respectu ipsius Pontificis. Et hoc modo dixit D. Thomas 2, 2, q. 186, art. 8, ad 3, Papam non posse dispensare cum religioso, ut nulli Praelato teneatur obedire in his quae ad perfectionem vitae pertinent, quia, licet possit eum eximere ab obedientia inferiorum Praelatorum, non tamen a sua. Et eodem modo, q. 185, art. 8, ad 3, dicit cum Episcopis non dispensari in voto obedientiae, sed mutari subjectionem ad hunc vel illum Praelatum, vel si fiat supremus Episcopus, carere superiore, quod est per accidens ad votum obedientiae, ut ipsemet D. Thomas dixit, 2, 2, q. 88, art. 9, ad 4.

3. *Objectio. — Responsio.* — Dices, esto non possit Pontifex tollere omnino votum obedientiae, et relinquere integrum seu simpliciter religiosum statum, propter repugnantiam quae

in illo sensu composito involvitur, nihilominus posse auferre ipsum votum, relinquendo illum statum ex parte, seu secundum quid. Respondeo ex parte objecti in hoc non involvi repugnantiam, et ita si inveniri posset causa sufficiens ad talem modum dispensationis, potestatem in Pontifice non defuturam, sicut supra in similibus diximus; nihilominus tamen ex defectu causae nunquam esse talem dispensationem possibilem. Quae enim causa legitima excogitari potest, ut persona, manens religiosa quoad caetera omnia, non maneat etiam obedientiae religiosae obnoxia saltem respectu ipsiusmet summi Pontificis? Probat autem praedicta ratio, admittere hoc votum per sese, et durante statu religioso, partialem aliquam dispensationem, scilicet quoad observationem alicujus regulae vel praeccepti, vel quoad aliquam partem materiae, quia ad hujusmodi dispensationem potest facile causa legitima inveniri. Verum est semper ibi intercedere aliquam subtractionem materiae, vel exemptionem ab hoc vel illo Praelato, et ideo loquendo de directa et praecisa dispensatione in ipso voto, minus proprie in hoc quam in votum castitatis cadere posse.